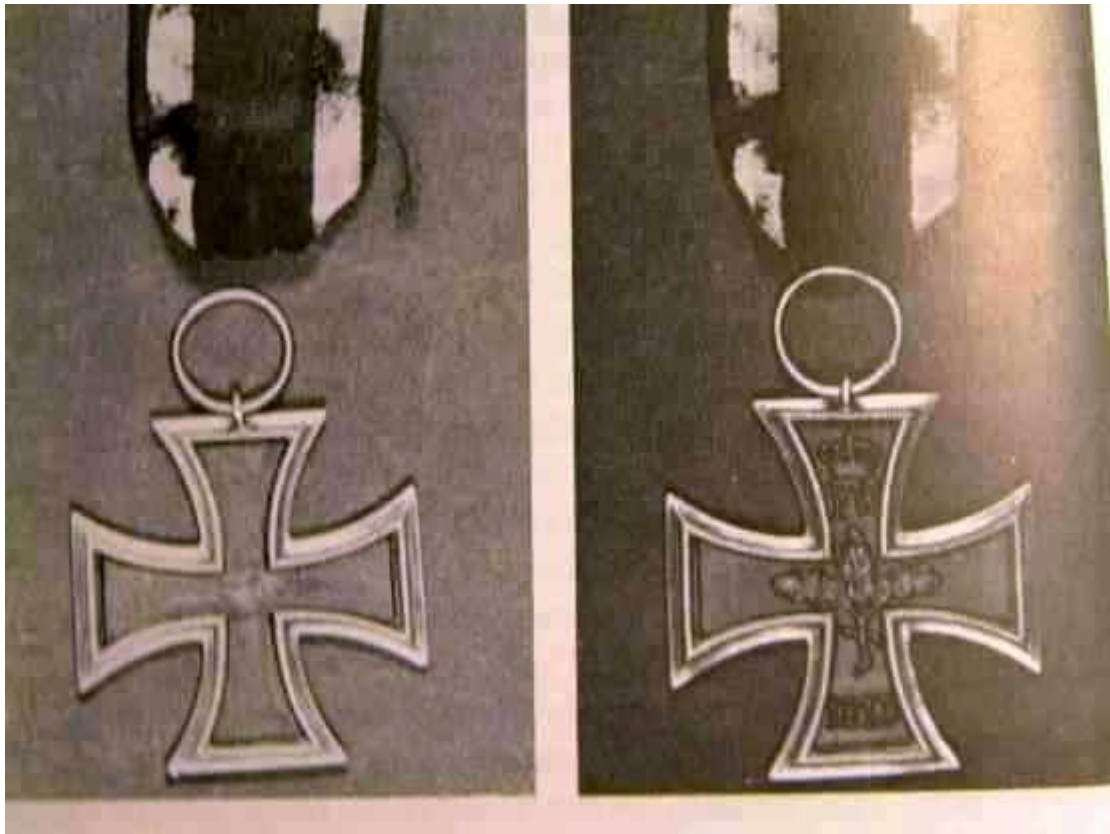

✠ Eisernes Kreuz ✠

Rautaristin synty ulottuu vuoteen 1813, jolloin Preussi keisari Friedrich Wilhelm III:n johdolla julisti sodan Ranskalle 13.maaliskuuta. Ristin suunnitteli arkkitehti Karl Schinkel ja se vahvistettiin Preussin lehdistössä 20.maaliskuuta - näin yksi maailman tunnetuimmista kunniamerkeistä oli saanut alun. Alussa ristiä oli vain kolmea luokkaa: Grosskreuz eli Suurristi sekä ensimmäinen ja toinen luokka. Suurristi voitiin myöntää vanhemmille komentajille, jotka johtamisellaan pääsivät puolustuksessa tai hyökkäyksessä menestykseen. Ensimmäisen ja toisen luokan ristin saattoi saada henkilökohtaisesta urheudesta taistelussa arvoon katsomatta.

Rautaristin suunnittelija Karl Friedrich Schinkel

Rautaristin toinen luokka takaa ja edestä 1813

Suurristejä jaettiin vuonna 1813 seitsemän kappaletta ja se oli 64mm halkaisijaltaan. Ensimmäistä luokkaa jaettiin noin 650 kappaletta, ensimmäinen 17. huhtikuuta 1813. Toista luokkaa jaettiin 16 000 kappaletta.

Seuraavan kerran rautaristejä jaettiin vuonna 1870 Ranskan ja Preussin sodassa. Suurristejä jaettiin nyt kahdeksan kappaletta, ensimmäistä luokkaa noin 1 300 kappaletta ja toista luokkaa 41 770 kappaletta.

Ensimmäinen luokka 1870

25-vuotissolki, jota jaettiin vuonna 1895
Käytettiin toisen luokan ristin nauhassa

Tällä vuosisadalla on kaksi periodia, jolloin rautaristejä on jaettu. Vuosien 1914 - 18 aikana jaettiin arviolta 1,5 - yli 5 miljoonaa kappaletta toisen luokan ristiä. Ensimmäisissä valmistetuissa risteissä on nauhan lenkissä hopealeima 800 tai 900. Toista luokkaa jaettiin noin 80000 - 250000 kpl monina variaatioina kiinnitystapojen osalta. Sodan loppuvaiheen materiaalipulan vuoksi valmistettiin risti kokonaan hopeasta ja yhdestä kappaleesta, kun se normaalisti puristettiin kolmesta kappaleesta. Suurristejä jaettiin viisi ja niistä yksi keisari Wilhelm II:lle.

Kaiketi kuuluisin ensimmäisen luokan ristin saaja oli Adolf Hitler, hänelle se myönnettiin 4. elokuuta vuonna 1918 henkilökohtaisesta urhoollisuudesta ja yleisistä ansioista. Ironinen yksityiskohta on se, että yliluutnantti Hugo Gutman myönsi Gefreiter Hitlerille tämän merkin ja Gutman itse oli juutalainen.

Suomalaisista rautaristin saajia olivat jääkärit ja vapaussoturit.

Vuosina 1939 - 45 rautaristejä jaettiin mahdollisesti vähemmän kuin edellisessä sodassa. Toisen luokan ristin jakomäärä on 1,5 miljoonaa kappaletta ja ensimmäisen luokan ristin 750 000 kappaletta. Ritarinristi perustettiin 1.9.1939, siis sodan syttymispäivänä, ja niitä jaettiin luokittain seuraavasti: ritarinristiä 7 318 kappaletta, ritarinristiä tammenlehvillä 890 kappaletta, ritarinristiä tammenlevillä ja miekoilla 159 kappaletta, ritarinristiä tammenlehvin ja briljantein 27 kappaletta ja yksi ritarinristi kultaisin tammenlehvin ja timantein, jonka sai Hans-Ulrich Rudel. Hermann Göring sai ainoana suurristin toiminnasta Luftwaffen komentajana Alankomaiden ja Ranskan sotaretkellä.

Suomalaisille rautaristin ensimmäistä ja toista luokkaa jaettiin paljon mm. SS-vapaaehtoisille ja saksalaisten kanssa yhteistyössä kunnostautuneille. Suomalaisista sai ritariristin Mannerheim syntymäpäivänään vuonna 1942 ja tammenlehvän siihen Ribbentropilta kesällä 1944. Toisen sai kenraali Heinrich myöskin kesällä 1944.

Kuuluisia ritariristin haltijoita

Hans-Ulrich Rudel

Vasemmalla kuuluisa Stuka-lentäjä Hans-Ulrich Rudel. Hän syntyi vuonna 1916 Sleesiassa ja liittyi Luftwaffeen 20-vuotiaana. Rudel oli kenties Luftwaffen menestyksekkäin lentäjä: hän tuhosi 2530 taistelulennolla 9 lentokonetta, 519 panssarivaunua, taistelulaivan, risteilijän, hävittäjän sekä 70 muuta alusta. Rudel ammuttiin alas 32 kertaa ja hän haavoittui viidesti. Hänen toinen jalkansa amputoitiin haavoittumisen johdosta, mutta silti hän vielä lensi yhdellä jalalla ja tuhosi 26 panssarivaunua. Sodan jälkeen Rudelista tuli liikemies.

Ritariristi kultaisilla tammenlehvillä,
miekoilla ja briljantein

Kurt Meyer

SS-Brigadeführer (kenraalimajuri) Kurt Meyer syntyi vuonna 1910 Jerxheimissä ja hän palveli poliisina ennen kuin liittyi Hitlerin henkivartiokaartiin eli Leibstandarten vuonna 1934. Hän taisteli Leibstandarten mukana Puolassa, Ranskassa, Kreikassa ja Venäjällä. Meyer joutui koviin taisteluihin, joissa hän osoittautui rohkeaksi johtajaksi ja ura eteni kovalla vauhdilla. Hän sai oman rykmentin (25. SS-Panzer Grenadier Regiment) loppuvuodesta 1943 ja tammenlehvät ritarinristiin. Kesällä 1944 hän sai koko 12. SS-panssaridivisioona Hitlerjugendin komentoonsa ja ylennyksen Oberführeriksi. Elokuussa 1944 hän sai vielä miekat ritrinristiin ja ylennyksen SS-Brigadeführeriksi, kunnes 7.syyskuuta hän jäi vangiksi belgialaisille partisaaneille ja joutui Englantiin sotavankeuteen. Liittoutuneiden sota-oikeus tuomitsi hänet kuolemaan, koska Caenin taistelussa hänen nuoret ja fanaattiset SS-miehensä olivat teloittaneet 20 sotavankia ja hänen katsottiin olleen vastuussa divisionankomentajana miestensä teoista. Puolustus teki vastalauseen ja hänet vapautettiin syytteistä vuonna 1954. Meyer kuoli sydänkohtaukseen 50-vuotispäivänään 23.12.1960.